

MODIFIKACIJA PONAŠANJA PUTEM IGRE

Klaudia Devčić

Tatjana Hip

Margareta Kuftinec

Andreja Rosandić

Program MPPI

Zagreb

SAŽETAK

Na području općine Peščenica od školske godine 1992./93. provodi se Preventivni program "Modifikacija ponašanja putem igre" koji je pokrenut od strane Centra za socijalnu skrb na devet osnovnih škola. Osnovna svrha rada svih skupina koje djeluju u sklopu MPPI projekta jest stvaranje vrijednosnog sustava i stavova, te socijalnih vještina kroz "igru" da bi se spriječilo društveno neprihvatljivo ponašanje koje vodi do maloljetničke delinkvencije.

Nakon četiri godine odvijanja programa provedena je formativna evaluacija aktivnosti Programa. Ona je pokazala da aktivnosti "Programa" djeluju preventivno u smislu nepojavljivanja novih maloljetnih počinitelja kaznenih djela, izuzetno dobar utjecaj imaju na poboljšanje školskog uspjeha djece uključene u aktivnosti Programa, te utječu na smanjenje broja neopravdanih izostanaka (osim u skupini djece koja na početku godine imaju 21 i više neopravdanih sati).

Na temelju dobivenih rezultata i zaključka date su primjedbe i sugestije autorima i provediteljima programa.

Ključne riječi: *prevencija, preventivni program, skupni rad, igra, MPPI*

1. UVOD

"Modifikacija ponašanja putem igre" oblik je preventivnog programa. Školske godine 1992/93. započet je na devet osnovnih škola općine Peščenica, na temelju pedagoško-psiholoških obrada i mišljenja školskih pedagoga, razrednika i predmetnih nastavnika, te procjena djece i mladeži s poremećajima u ponašanju, kako bi se na što je moguće objektivniji način formirala skupina djece za koju se smatra da im je takav oblik rada potreban. Na osnovi prikupljene dokumentacije i mišljenja, stručni tim Centra za socijalnu skrb Peščenica utvrđivao je potrebu uključivanja učenika u skupinu, te izrađivao okvirni program rada skupina. Odlučeno je da voditelji budu studenti socijalne pedagogije, socijalnog rada, psihologije i pedagogije te da njihov rad putem supervizija prati i organizira stručni djelatnik Centra.

Osnovna svrha rada na programu MPPI jest stvaranje vrijednosnog sustava i stavova, te socijalnih vještina kroz "igru" da bi se spriječilo društve-

no neprihvatljivo ponašanje koje vodi do maloljetničke delinkvencije. Također, svrha je i stvaranje okruženja u kojem djeca mogu razviti i korisno upotrijebiti svoje potencijale, te formirati svoje osobne stavove i vrijednosti.

Program MPPI (Modifikacija ponašanja putem igre) se ostvaruje kroz:

1. skupni rad s djecom
2. rad s roditeljima
3. suradnju sa školom
4. savjetovani rad s djecom
5. individualni rad djecom
6. supervizije

1.1. Skupni rad

Skupni rad se provodi jednom tjedno u matičnoj osnovnoj školi u trajanju od dva školska sata. Skupina broji 8-12 članova između kojih dobn razlika smije biti najviše godinu dana.

1.2. Rad s roditeljima

Rad s roditeljima jedan je od najvažnijih aspekata i ključnih preduvjeta prevencije i tretmana poremećaja u ponašanju djece i mladeži. Taj rad provodi se kroz dva oblika: roditeljske sastanke i obilaskе obitelji.

Roditeljski sastanci odvijaju se u obliku skupnog rada s roditeljima djece uključene u Program. Odvijaju se jednom mjesečno u prostorijama škole. Obilasci obitelji vrše se jedanput mjesečno (po potrebi i češće) i tada se rješavaju individualni problemi vezani uz dijete, pojedine članove obitelji ili obitelji u cjelini.

1.3. Suradnja sa školom

Suradnja sa školom podrazumjeva redovite i kontinuirane kontakte s pedagogom, razrednicima, nastavnicima, stručnim suradnicima, ravnateljem i pomoćnim osobljem škole s ciljem što efikasnijeg rada te stvaranja drugačije percepcije učenika u tretmanu.

1.4. Savjetovalište

Svrha otvaranja savjetovališta u školama u kojima djeluje MPPI program jest mogućnost uključivanja u takve oblike rada i drugih učenika koji imaju potrebe za skupnim radom, diskusijama i konzultiranjem o vlastitim potrebama.

Osnovna razlika u radu skupina i savjetovališta je u dragovoljnosti polaznika savjetovališta u odnosu na polaznike skupnog rada koji imaju obvezu prisustvovanja susretima do kraja školske godine.

Mnoga djeca se neće odvažiti da dođu u savjetovalište, a imaju problem koji bi htjeli riješiti i trebaju pomoć. Jedna od aktivnosti namijenjena takvoj djeci je "sandučić povjerenja". U njega djeca ubacuju pisma s pitanjima pod šifrom, a voditelji odgovaraju na njihova pitanja na taj način što ih na posebnom panou, ili u drugom sandučiću čeka odgovor pod tom istom šifrom.

1.5. Individualni rad

S učenicima za koje se procjeni da im je potreban dodatni individualni rad, rade studenti socijalne pedagogije, socijalnog rada i pedagogije nižih godina studija.

1.6. Supervizija

Cjelokupan rad na MPPI programu je superviziran. Supervizijski rad na Programu prošao je niz transformacija od prvobitnog oblika. Danas se odvija u malim skupinama od 6 do 8 voditelja u trajanju od 2 sata.

2. METODE I SADRŽAJI SKUPNOG RADA NA MPPI

Metode i sadržaji skupnog rada su igra, skupne diskusije, likovne aktivnosti, pismeno izražavanje, glazbene aktivnosti, scenske aktivnosti, radne aktivnosti, tjelesne i izvanskupne aktivnosti.

Najčešće teme koje se obrađuju na skupnim sastancima su: odnos prema sebi, odnos prema drugima, odnos između spolova, emocije, prijateljstvo, slobodno vrijeme, obitelj, škola itd.

U sklopu programa MPPI suraduje se i sa ostalim relevantnim službama ako se za to ukaže potreba. Radom se nastoje obuhvatiti svi bitni faktori koji okružuju dijete i imaju utjecaj na njegov razvoj. (vidi mrežu suradnje u prilogu)

2.1. Evaluacija uspjeha aktivnosti preventivnog programa rada skupine djece s poremećajem u ponašanju MPPI, tijekom četiri godine odvijanja aktivnosti programa (1992. do 1996.)

Na zahtjev autora i voditelja Programa Sanja Novačić, prof. psihologije, provela je formativnu evaluaciju nakon četiri godine odvijanja aktivnosti Programa. Analizirani su postojeći kvantitativni i kvalitativni pomaci.

Tijekom četiri godine odvijanja Programa prikupljeni su podaci o socijalno-ekonomskom statusu obitelji (SES). 28,96% polaznika je iz obitelji sa ispodprosječnim SES-om, 61,60% iz obitelji sa prosječnim SES-om, te 7,58% iz obitelji sa iznadprosječnim SES-om, što je sukladno podacima iz literature o obiteljskim prilikama delinkventne djece i maloljetnika u Hrvatskoj (Bašić, Kovačević, 1984 i Poldrugač, Uzelac, 1980; prema Singer, Mikšaj-Todorović, 1993). Prema formalnoj strukturi obitelji učenika 29,09% ili jedna trećina polaznika je iz formalno deficijentnih obitelji koje se smatraju čimbenikom rizika za pojavu poremećenog i devijantnog ponašanja.

Jedan od kriterija za ulazak djece u skupinu je i broj neopravdanih izostanaka. Analizom distribucije učenika po broju neopravdanih izostanaka sa nastave, tijekom četiri godine odvijanja Programa vidljivo je da aktivnosti Programa najveći utjecaj imaju na skupinu djece sa 1 do 10 neopravdanih izostanaka na početku školske godine (kojeg su smjera promjene: idu li prema većem ili manjem broju neopravdanih izostanaka nije moguće vidjeti iz tablice). Djeca koja po broju neopravdanih izostanaka spadaju u ekstremne kategorije (21 i više), očito uz aktivnosti Programa ili umjesto njih trebaju i neke druge oblike rada budući da u ovoj kategoriji tijekom četiri godine bilježimo povećanje u broju neopravdanih izostanaka.

Prema analizi distribucije učenika prema školskom uspjehu, aktivnosti programa nesumnjivo pozitivno utječu na školski uspjeh polaznika Programa. To bi, ako spekuliramo o mogućim uzrocima, bio rezultat bihevioralnih promjena izazvanih sudjelovanjem u skupini ili pak rezultat moguće promjene stava učitelja prema djeci koja su uključena u rad skupine.

Kvantitativnom analizom broja djece-počinitelja novih kaznenih djela evidentno je da aktivnosti Programa djeluju na nepojavljivanje novih slučajeva, čime je preventivni karakter Programa postignut. Međutim ono što aktivnosti Programa "ne rješavaju", su maloljetni počinitelji kaznenih djela koji tijekom godina, unatoč sudjelovanju u aktivnostima Programa, kaznena djela opetovano čine kao i prije uključivanja u Program..

Sanja Novačić, prof. psihologije, navodi da su izostanci s nastave, školski uspjeh i broj počinitelja novih kaznenih djela vrijedni pokazatelji, posebice stoga što je Program definiran kao preventivni. Međutim, sadržaj rada na Programu daleko je opširniji i bogatiji i njegovi se rezultati mogu registrirati i prikazati u daleko većem rasponu, posebice u dijelu promjena u ponašanju djece polaznika programa, te u dijelu promjene stavova i znanja ro-

ditelja i odnosa u obitelji.

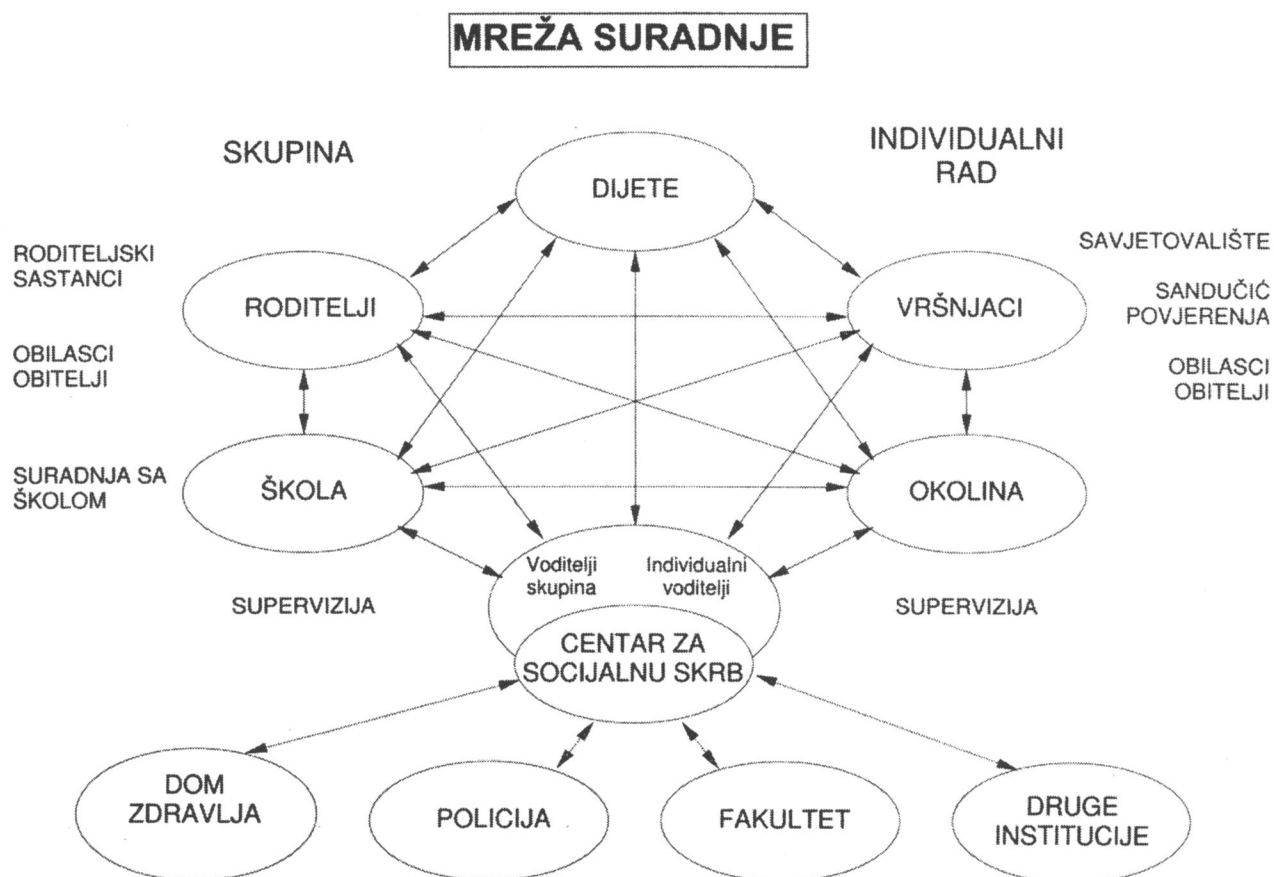
Otuda i sugestija autoru i voditeljima Programa da u praćenju uspješnosti Programa povedu računa i o nekim drugim varijablama u kojima je vrijedno zabilježiti promjene.

Analiza postignutih rezultata, putokaz je i za moguće promjene u obogaćivanju Programa sadržajima koji bi specifičnije bili usmjereni na skupinu polaznika koji se na početku školske godine pojavljuju s najviše neopravdanih izostanaka, te na polaznike koji se uzastopce pojavljuju kao počinitelji kaznenih djela.

Ovo je kratak pregled osnovnih aktivnosti na MPPI programu i dio provedene evaluacije.

Još uvijek nije moguće sagledati sve učinke Programa, međutim na temelju datih sugestija u ovoj formativnoj evaluaciji, te drugih istraživanja koja su vršena i vrše se vidljiva je svrsishodnost preventivnog rada, a uvažavajući date sugestije i dobivene rezultate poboljšava se direktan rad s djecom, te se uvode nove varijable u svrhu što kvalitetnijeg praćenja.

PRILOG: MREŽA SURADNJE

LITERATURA:

1. Singer, M., Mikšaj-Todorović, Lj.: Delinkvencija mladih, Nakladni zavod Globus, Zageb, 1993.
2. Budanovac, N., Ilijaš, A., i sur.: Modifikacija ponašanja putem igre, Zagreb, 1998.

MODIFICATION OF BEHAVIOR THROUGH PLAY**Summary**

At the Peščenica County since 1992/93 the Prevention Program "Modification of behaviour through play" (MPPI) has been implemented. The Program was initiated by Center for social care and included 9 elementary schools. The basic aim of the program and every group included in MPPI project was to develop values, attitudes and social skills through play and hopefully to prevent unacceptable behavior that might lead to minor delinquency.

After 4 years of Program implementation a formative evaluation of activities was done. It showed that these activities acted as prevention and that after implementation of the Program no minor delinquency occurred. The same activities appeared to be very successful regarding school achievements - children included in those activities gained better marks and did not try to skip the school any longer (the exception are children that have more than 21 lessons vindicated).

According to results of evaluation, some suggestions are given to program designers and program leaders.

Key words: prevention, prevention program, group work, play, MPPI